

Offentlig upphandling - en affärsmöjlighet?

Ellen Hausel Heldahl

Malmö 161028

Upphandlingsprojektet inom SN m.fl.

Vi vill påverka tjänstemän och politiker som ansvarar för upphandlingsfrågor

- **Gör upphandlingsfunktionen mer strategisk**
- **Förbättra dialogen i alla faser av upphandlingsprocessen**
- **Bli bättre kravställare**
- **Annonsera även mindre upphandlingar på den kommunala hemsidan**
- **Skifta fokus från pris till kvalitet**

- Regler för offentliga inköp finns sedan lång tid tillbaka. Genom EU-medlemskapet är vi bundna av EU:s direktiv. Syftet med EU:s regler:
 - ✓ Öppna upp EU: inre marknad
 - ✓ Skyddslag till förmån leverantörer mot UM godtycke
 - ✓ Effektiv användning av offentliga medel
- Offentlig sektor i Sverige köper varor, tjänster och byggentreprenader för 625 miljarder kronor per år.
- Drygt 70 procent av alla offentliga inköp är direktupphandlingar, vilka vanligtvis inte annonseras.

Fakta om offentlig upphandling

- 18 400 upphandlingar annonseras varje år
- 30 procent av upphandlingarna i Sverige avser ramavtal
- 30 procent av upphandlingarna regleras av EU:s upphandlingsdirektiv
- 7,6 procent av alla annonserade upphandlingar blir föremål för överprövning

Vilka offentliga aktörer berörs?

- Kommuner
- Landsting
- Staten
- Föreningar och stiftelser som finansieras/kontrolleras av staten eller en kommun
- Upphandlande bolag

- Lag om offentlig upphandling (LOU)
- Lag om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF)
- Lag om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet (LUFS)
- Lag om valfrihetssystem (LOV) - som dock inte motsvaras av något EU-direktiv
- Lag om koncessioner (LUK)

Hur påläst behöver jag vara?

EU-rättsliga principerna:

- Likabehandling
- Icke-diskriminering
- Öppenhet
- Ömsesidigt erkännande
- Proportionalitet

Hitta upphandlingarna

- Ingen annonsering
- Myndigheternas hemsidor
- Elektroniska databaser (E-avrop, Merzell, Opic m.fl.)
- TED (Tenders Electronic Daily)

Anbudet!

- Läsa igenom förfrågningsunderlaget ordentligt
- Ställ frågor vid oklarhet
- Fyll bara i det som efterfrågas
- Har behörig person undertecknat avtalet?
- Begär sekretess för känsliga uppgifter
- Lämna anbudet i tid
- De flesta anbud lämnas numera elektroniskt. Undvik att göra det sista kvällen...

Goda råd till företagare

- Om ni vunnit upphandlingen - försäkra er om vad beställaren förväntar sig under avtalsperioden
- Se till att ni är eniga om hur uppföljningen ska gå till
- Om ni inte vunnit upphandling – ställ er frågan varför
- Hur kan jag vässa mig inför nästa upphandling?
- Håll koll på vinnande leverantör. Är beställaren är nöjd?
- Om inte - sannolikt används inte ev. förläningsklausul
- Oavsett om ni vunnit eller inte - ge köparna feedback! Då blir kommande upphandlingar bättre.

Nya lagar för upphandling 2017

Fem huvudsakliga syften:

- Förenklingar och ökad flexibilitet i offentlig upphandling
- Underlätta deltagande för små och medelstora företag
- Strategisk användning av upphandling
- Sunda förfaranden
- Tillsyn och vägledning

Uppdelning av kontrakt

Nya regler om “uppdelning” för att underätta för små och medelstora företag (SME)

Upphandlande myndighet (UM)

- får dela upp ett kontrakt i delar
- om inte – krävs skriftlig motivering

- UM får begränsa antalet delar en leverantör kan lägga anbud på, eller
- begränsa antalet som en leverantör kan vinna,
- under förutsättning att objektiva regler har angetts i förväg

Nya bestämmelser om kvalificering

Ett krav på minsta årsomsättning får inte överstiga:

- 2 x kontraktets värde
- om det inte finns särskilda risker förenade med speciella varor, tjänster eller byggentreprenader.

Förfaranden och tilldelning av kontrakt

- Innovationspartnerskap
- Livscykelkostnadsanalyser (LCC) lyfts fram
- Ett överordnat begrepp vid tilldelning av kontrakt: "Det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet". En upphandlande myndighet kan välja mellan följande:
 - I. Bästa förhållandet mellan pris och kvalitet
 - II. Kostnad
 - III. Pris

Uteslutning - 13 kap

- UM får utesluta en leverantör från att delta i en upphandling om myndigheten kan visa att leverantören har åsidosatt sociala- och arbetsrättsliga skyldigheter.
- UM måste ge leverantören tillfälle att yttra sig innan uteslutning får ske.
- En utredning får begäras in från leverantören som visar att det inte finns grund för uteslutning.

En leverantör som *ska* eller *får* uteslutas *ska* ändå tillåtas delta om den kan visa att den vidtagit konkreta åtgärder

Sådana åtgärder kan bestå i

- ersättning av eventuella skador
- medverkat till utredningen av överträdelsen samt
- åtgärder för att förhindra ytterligare överträdelser

Leverantören ska informeras om myndighetens beslut

Är en rätt för leverantören

Kap. 14 Kvalificering

- Behörighet utöva yrkesverksamhet
 - Uttömmande förteckning över krav – inga bevisregler?
- Ekonomisk och finansiell ställning
 - Omsättningskrav får som utgångspunkt inte överstiga två gånger värdet av avtalet
 - Ej uttömmande förteckningar över tillåtna krav bevis
- Teknisk/yrkesmässig kapacitet
 - Uttömmande förteckning över tillåtna bevis?
- Miljö- och kvalitetsledningssystem: begränsad skyldighet acceptera likvärdig bevisning?

Åberopa extern kapacitet

- Formell åtskillnad på aktörer vars kapacitet åberopas och på andra aktörer/underleverantörer
- Krav på kontroll med avseende på uteslutning och kvalificering av externa aktörer vars kapacitet åberopas
- Myndigheten *ska* begära att anbudsgivaren byter ut "åberopade aktörer" som *ska* uteslutas eller inte uppfyller ett kvalificeringskrav
- Myndigheten *får* begära att åberopade aktörers byts ut om det föreligger en frivillig grund för uteslutning

Kap. 15 ESPD - Europeiskt leverantörsbevis

- Egenförsäkran av leverantören att denne får delta i upphandlingen och kan ge in efterfrågade bevis
- Självförsäkran avser
 - uteslutningsgrunderna
 - kvalificeringskriterierna
 - kriterierna för urval av kvalificerade leverantörer.
- Myndigheten får kräva in de kompletterande dokumenten (bevisen) när så krävs
- Uppgifterna i ESPD ska kunna återanvändas

När ska ESPD accepteras?

- ESPD ska accepteras av upphandlande myndigheter vid annonserad direktivstyrd upphandling
- Myndigheter ska kräva att (vinnande) anbudsgivare ger in kompletterande handlingar innan avtal ingås
- Valfritt använda ESPD (enligt förordningen)
 - Upphandling under tröskelvärdena.
 - "Det enklare systemet"
 - Upphandling av koncessioner
 - Särskilda situationer och undantagna kontrakt

Kap. 16 Tilldelning av kontrakt

- **Ekonomiskt mest fördelaktiga**

- kostnad, eller

- Pris

- Kvalitetsaspekter, miljöaspekter eller sociala aspekter

- Kriterierna ska vara kopplade till kontraktsföremålet

- **Livscykelkostnad**

Viktning

- Bästa förhållandet mellan pris och kvalitet – ska viktas inbördes inom intervall

- Bästa förhållande mellan pris och kvalitet,

- Om ej möjligt - fallande prioritetsordning

Onormalt låga anbud – begära förklaring och ska förkastas om ej tillfredsställande svar

Särskilda villkor för fullgörande av kontrakt - 17 kap

- UM **får** ställa särskilda sociala, arbetsrättsliga och andra villkor för hur ett kontrakt ska fullgöras. Villkoren måste ha anknytning till kontraktsföremålet.
- UM **ska**, om det är behövligt, kräva att leverantören ska fullgöra kontraktet enligt angivna villkor om lön, semester och arbetstid.
- Villkor enligt de lägsta nivåer som följer av ett centralt KA
 - dock alltid minst de nivåer som följer av lag.

Uppfylla de arbetsrättsliga villkoren

- Leverantörer som är anslutna till ett annat KA som är tillämpligt på arbetet ska anses uppfylla villkoren.
- Leverantörer utan KA: Ska antingen uppfylla de arbetsrättsliga villkoren i upphandlingen eller tillämpa villkor som motsvarar ett annat tillämpligt KA.
- Leverantörer som omfattas av utstationeringslagen ska anses uppfylla villkoren om de tillämpar den lagens regler (innebär villkor enl. "hårda kärnan").

Underleverantörskedjan

- UM ska kräva att leverantören ska säkerställa att dennes underleverantörer som *direkt medverkar* till fullgörande av kontraktet uppfyller villkoren om lön, semester och arbetstid.
- Avser underleverantörer i alla led.
- Kontrakten kan avse tjänster och byggentreprenader, men även varor.

Mer på gång

- Välfärdsutredningen delbetänkande 1 nov. Utredningen ska bl.a. utreda särskilda upphandlingsregler för sociala tjänster. Även rättslig analys av lagen om valfrihetssystem (LOV).
- Ny utredning om överprövningar av offentliga upphandlingar aviserad.
- Ny utredning om bestämmelser under tröskelvärdet och sociala tjänster.